

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ทักษะคิดทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักรทั้งสองหลักสูตร กล่าวคือ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
(วปอ.) รุ่นที่ 36 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.)
รุ่นที่ 6 ที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เนื่อง
จากนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ต่างถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิอยู่ในระดับสูงทั้งในภาค
ราชการและภาคเอกชน ที่สามารถแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ในการส่งเสริม
หรือขัดต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การศึกษาวิจัย
ครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ว่ามี
ทัศนคติแบบเสรีนิยมหรืออำนาจนิยม ทั้งนี้เป็นที่ตระหนักโดยทั่วไปว่าถ้าทัศนคติ
ของนักศึกษาเหล่านี้ มีทัศนะเป็นเสรีนิยมก็ย่อมที่จะเอื้อต่อการปกครองดังกล่าว

การศึกษาวิจัยดังกล่าวมานั้น เป็นการสำรวจวิจัย "ทัศนคติ" ในแนว
ทางกว้าง ๆ ในประเด็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย และความเป็น
อนุรักษนิยมหรืออำนาจนิยมโดยมีตัวแปรอิสระเป็น เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม
ซึ่งในงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเปรียบเทียบ ระหว่าง
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทั้ง 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการป้องกัน
ราชอาณาจักร ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากสถาบัน ราชการ และ หลักสูตร
การป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากสถาบัน
ราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชนเข้ารับการศึกษา ซึ่งทั้งสองหลักสูตรมีเป้าหมาย
เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการรักษาความมั่นคงของชาติ
เป็นสำคัญ งานวิจัยที่กำลังดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงใช้ตัวแปรที่เป็นนักศึกษาทั้ง
สองหลักสูตร โดยมุ่งศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร
เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาดังกล่าว ที่มีต่อการปกครองในระบอบประ-
ชาธิปไตยของประเทศไทยในปัจจุบัน

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา ที่สนใจศึกษาเมืองในด้านเสรีนิยมของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร และ ศึกษาเชิงเปรียบเทียบที่สนใจด้านเสรีนิยมของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย . โดยกำหนดสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไว้ 2 ประการ กล่าวคือ

สมมติฐานที่หนึ่ง นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร- การป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) และ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบ ประชาธิปไตย

สมมติฐานที่สอง นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร- การป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) มีทัศนคติทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย มากกว่า นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.)

การศึกษาวิจัยทัศนคติทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ของ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 36 (วปอ.) และ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 6 (ปรอ.) ว่ามีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยม นั้น ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาทั้งสองหลักสูตร มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบ ประชาธิปไตยเป็นไปตาม สมมติฐานที่หนึ่ง

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า ระบบการศึกษาหลักสูตรในวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร มีส่วนทำให้นักศึกษาซึ่งประกอบด้วยข้าราชการระดับสูง คือ นายทหาร ข้าราชการพลเรือน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนนักธุรกิจชั้นนำของ ประเทศมีทัศนคติการเมืองแบบเสรีนิยม อันเอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบ ประชาธิปไตย ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักสูตรพบว่าวิธีดำเนินการศึกษาของวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร จะประกอบด้วย การบรรยาย การสัมมนา การถกแถลง

ตลอดจนการอภิปราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ การสัมมนา การอภิปราย และการถกแถลงหลังจากการบรรยายได้เสร็จสิ้นลง เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนทัศนะ ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ของนักศึกษาแต่ละ คน ที่นักศึกษาจะต้องแสดง ความคิดเห็น โต้แย้ง - เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ใน ประเด็นความคิดหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้บรรยายได้กำหนดขึ้น ทั้งนี้ทำให้นักศึกษา ต้องยอมรับความคิดเห็นของกัน และโต้แย้งกันด้วยความมีเหตุและผล และหาข้อ ยุติปัญหาหรือประเด็นความคิดต่าง ๆ โดยสันติ อีกทั้งเป็นการเปิดโลกทัศน์ของ นักศึกษาทั้งสองหลักสูตรให้ยอมรับความคิดเห็นระหว่างกัน

นอกจากนี้ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและ ต่างประเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง ของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร เนื่องจากนักศึกษาสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาปรับใช้ในหน้าที่การ งานภายในหน่วยงานหรือองค์กรของตน อีกทั้งมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ทางการเมืองของปัจเจกชนให้เปลี่ยนไปจากเดิมได้เช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ชัด ว่าการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้ทัศนคติทางการเมือง ของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตรมีแนวโน้ม เป็นเสรีนิยมสูงขึ้น

กล่าวได้ว่า การอบรมกลุ่มเวลาทวงถามการเมืองในสถาบันการศึกษา ที่มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาที่ประกอบอาชีพหลากหลาย ทั้งข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักธุรกิจ ทำให้นักศึกษาทั้งสองหลักสูตรมีทัศนคติทางการเมือง ที่สอดคล้องต่อการพัฒนาทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) และ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) ส่วนใหญ่ประกอบด้วยข้าราชการทหาร-ตำรวจ-พลเรือน รัฐวิสาหกิจและนักธุรกิจ ภาคเอกชนระดับสูง ซึ่งนักศึกษาเหล่านั้นได้ผ่านการศึกษาดูงานทั้งในและ ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้มีทัศนคติที่กว้างไกล เพราะการศึกษาดูงาน

ทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว ทำให้ต้องมีการแลกเปลี่ยน ทักษะ ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของนักศึกษาเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงานในเชิงประชุมสัมมนา หรือ เข้าศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ย่อมเป็นปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเชิงอำนาจนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการทั้ง ทหารและพลเรือน ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงอำนาจนิยมมาสู่ทัศนคติเชิงเสรีนิยม มากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าการที่นักศึกษาทั้งสองหลักสูตรผ่านการอบรมดูงานจาก ทั้งในและนอกประเทศ ย่อมมีผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการรับรู้ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อหรือแม้แต่อุดมการณ์ของนักศึกษาเหล่านั้น ซึ่งถือได้ว่าการ อบรมกล่อมเกลาทงสังคมโดยผ่านการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ มี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

การอบรมกล่อมเกลาทงสังคม โดยผ่านกระบวนการศึกษาดูงาน ทั้ง ในและต่างประเทศ ของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร นับได้ว่าส่งผลให้นักศึกษาเหล่านี้ มีทัศนคติทางการเมืองที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในระดับที่สูงขึ้น และมี พฤติกรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งในประเด็นด้านความ เสมอภาค เสรีภาพ และ ความมีเหตุผล ซึ่งเป็นประเด็นหลักของการดำรงอยู่ ของระบบการเมืองประชาธิปไตยเสมอมา การศึกษาดูงานดังกล่าวนับว่าเป็น ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษา อันจะ ส่งผลให้เอื้อประโยชน์ต่อพัฒนาการทางการเมือง

ส่วนประเด็นด้านการศึกษา หลักสูตรในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทั้งสองหลักสูตรนั้น พบว่า มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาความคิด ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติทางการเมืองเชิงเสรีนิยมในระดับสูงขึ้นไป ทั้งนี้เป็นที่สังเกตได้ว่า หลักสูตรของนักศึกษา จะมีการแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการ การอภิปราย และการ สัมมนา ตลอดจนการถกแถลงเป็นคณะ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาที่มาจาก หน่วยงานหรือองค์กร ที่ต่างกันนั้น สามารถเพิ่มพูนความรู้จากการแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ ความคิดเห็นระหว่างกันโดยใช้เหตุและผลในการหาข้อสรุปร่วมกัน หลังจากที่ได้ฟังการบรรยายในประเด็นเรื่องต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ซึ่งการดำเนินการศึกษาในลักษณะดังกล่าว ทำให้นักศึกษาทั้งสองหลักสูตรที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็น นายทหาร ข้าราชการพลเรือน หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจตลอดจนนักธุรกิจ มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติในประเด็นศึกษาเฉพาะกรณีดังกล่าว ทำให้มีการถกแถลงกันด้วยเหตุและผลให้ได้ความคิดเห็นหรือข้อสรุปที่สอดคล้องต้องกันและมีความเป็นเอกภาพทางความคิด แม้ว่าจะมีการโต้แย้งกันแต่ปราศจากการใช้กำลังรุนแรงหรือการฉีหน้าของนักศึกษาบางคน วิชั้ดำเนินการศึกษาของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรในลักษณะดังกล่าว นับว่าเป็นกระบวนการอบรมกล่อมทางการเมืองโดยผ่านสถาบันการศึกษา ที่ประกอบด้วยนักศึกษาหลากหลายอาชีพ ซึ่งมีความคิดความเชื่อ ตลอดจนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ต่างกัน เป็นกลไกสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองในเชิงเสรีนิยมประชาธิปไตย หลังจากที่ได้รับการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของระบบกลุ่มพลังทางการเมืองที่มีชั้นชั้นกลางมากขึ้น ตลอดจนภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองในระดับที่สูง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองเชิง อำนาจนิยม มาสู่ทัศนคติทางการเมืองเชิง เสรีนิยมให้สอดคล้องต่อสภาวะการณ์ ปัจจุบันที่กระแสประชาธิปไตย ลึกซึ้งมีนัยยะเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก

ส่วนประเด็นศึกษาวิจัย ทัศนคติทางการเมือง ของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 6 มีทัศนคติทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยในระดับที่สูงกว่า หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งเป็นไปตาม สมมุติฐานที่สอง และสามารถอธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 36 (ปรอ.) มีทัศนคติทางการเมือง

เมืองเป็นแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยในระดับที่สูงกว่า ทั้งนี้สืบเนื่องจากนักศึกษา
 ปรอ. ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย พนักงานรัฐวิสาหกิจ-นักธุรกิจในระดับที่สูงกว่า
 ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน ซึ่ง พนักงานรัฐวิสาหกิจ-นักธุรกิจ
 ดังกล่าวส่วนใหญ่ ได้รับการอบรมกลุ่มเวลาทางการเมือง ทั้งในระดับครอบครัว
 กลุ่มเพื่อน ตลอดจนสถาบันการศึกษาในเชิงเสรีนิยม เปิดโอกาสทางความคิดโดย
 เสรี และ ขอมรับภติกาของการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ยิ่งกว่านั้น นักศึกษา
 ปรอ. รุ่นที่ 6 ส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมศึกษาดูงานจากทั้ง ในประเทศและต่าง
 ประเทศ ทำให้มีโลกทัศน์ ตลอดจนทัศนคติทางการเมืองในเชิงเสรีนิยมในระดับ
 ที่สูง นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทและหน้าที่การงานของนักศึกษา ปรอ. ที่ประกอบ
 อาชีพภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ ภายใต้การ
 พัฒนาเศรษฐกิจเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้นักธุรกิจต้องปรับทัศนคติในเชิงเสรีนิยม
 และบทบาทของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
 ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการประชุม
 สัมมนา การอภิปรายรวมกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจกับความมั่นคงของ
 ชาติ หรือหัวข้อการบรรยายในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยน
 ทัศนะ โดยใช้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการบริหารหน่วยงานหรือ
 องค์การมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่านักศึกษา
 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน นี้ผลทำให้นักศึกษาเกิดการ
 เรียนรู้ทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตยในระดับที่สูงขึ้น ภายใต้กลไกของ
 กระบวนการอบรมกลุ่มเวลาทางการเมือง จึงมีอิทธิพลต่อการมีทัศนคติทางการเมือง
 เมืองแบบเสรีนิยมในระดับสูงกว่า นักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
 (วปอ.)

เมื่อดำเนินการศึกษาวิจัย โดยใช้แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ
 พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปตาม สมมติฐานที่หนึ่งและสมมติฐานที่สอง ทำให้ผู้วิจัย
 ได้ดำเนินการกำหนดประเด็น ที่ใช้เป็นตัวแปรในการวัดทัศนคติทางการเมืองของ
 นักศึกษาทั้งสองหลักสูตรออกเป็น 4 ส่วน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ทศนคติทางการเมืองของนักศึกษา วปอ. รุ่นที่ 36 และ
 ปรอ. รุ่นที่ 6 ในด้านความเสมอภาค ซึ่งความเสมอภาคในทางการเมืองในฐานะ
 ที่เป็นมนุษย์ย่อม มีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายที่มีมาตรฐาน
 เดียวกัน ในการบังคับใช้กับประชาชนทุกคนในรัฐ ดังนั้นความเสมอภาคในทาง
 การเมืองจึงมีความสำคัญยิ่งในระบบประชาธิปไตย และเมื่อศึกษาทศนคติทาง
 การเมืองของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร พบว่า นักศึกษาดังกล่าวมีทศนคติสนับสนุน
 ความเสมอภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่วุฒิสมาชิกต้องประกอบด้วยสมาชิก
 ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ และการส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจการ
 ปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ส่วนที่สอง ทศนคติทางการเมืองด้านเหตุผล ของนักศึกษา ทั้งสอง
 หลักสูตร เป็นที่ปรากฏหลักการแน่ชัดว่าการใช้เหตุผลของนักศึกษา เป็นสิ่งสำคัญ
 ที่สุดในการแสดงความคิดเห็น โดยใช้หลักเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสินในกรณี
 ต่าง ๆ โดยนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร มีทศนคติทางการเมืองด้านเหตุผลในระดับ
 ที่สูง (ตารางที่ 5.4) โดยจะสังเกตจากทศนคติทางการเมืองที่มีต่อการกำหนด
 นโยบายบริหารประเทศต้องอยู่บนรากฐานของความคิดเห็นและความต้องการของ
 ประชาชนในประเทศเป็นหลัก ตลอดจนทศนคติที่ส่งเสริมให้มีชนชั้นกลางในสังคม
 ในระดับที่สูงขึ้นจะทำให้สามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้ดีขึ้น เพราะชนชั้นกลางมี
 ศักยภาพในการเรียนรู้ทางการเมือง ตลอดจนได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง
 มาในระดับหนึ่ง และเป็นที่น่าสังเกตว่าการปกครองโดยรัฐบาลพลเรือนสามารถ
 ปกครองบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่นเดียวกับรัฐบาลทหาร โดยเฉพาะ
 เฉพาะในประเด็นทศนคติด้านความมีเหตุผลนั้น นักศึกษาหลักสูตร ปรอ. มีแนวโน้ม
 ส่งเสริมการใช้เหตุผลมากกว่านักศึกษาหลักสูตร วปอ.

ส่วนที่สาม ทศนคติทางการเมือง ด้านอำนาจนิยมของนักศึกษา ทั้ง
 สองหลักสูตร เพื่อพิจารณาว่านักศึกษาทั้งสองหลักสูตรมี ความคิดหรือทัศนะ ด้าน
 อำนาจนิยมในระดับใด เนื่องจากถ้าทศนคติทางการเมืองของนักศึกษาเหล่านั้น
 เป็นแบบอำนาจนิยมในระดับสูง ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

เมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่านักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยข้าราชการระดับสูง โดยพื้นฐานของระบบราชการไทย ที่เป็นระบบอุปถัมภ์มีสายการบังคับบัญชาในเชิงอมาตยาธิปไตยแล้ว ผลการวิจัย กลับพบว่า นักศึกษาทั้งสองหลักสูตร มีทัศนคติด้านอำนาจนิยมในระดับที่ต่ำ และพร้อมที่จะส่งเสริมการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (ตารางที่ 5.5) โดยเมื่อศึกษา ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า นักศึกษาหลักสูตร ปรอ. มีทัศนคติด้านอำนาจนิยม ในระดับต่ำกว่า นักศึกษาหลักสูตร วปอ. ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในประเด็นคำถามที่ทหาร เข้าแทรกแซงการเมืองทันที เมื่อรัฐบาลพลเรือนไม่สามารถบริหารประเทศได้

ส่วนที่สี่ ทัศนคติทางการเมืองด้านเสรีภาพ ของนักศึกษา ทั้งสอง หลักสูตร พบว่า นักศึกษาทั้งสองหลักสูตร มีทัศนคติทางการเมืองส่งเสริมเสรีภาพ ในการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ การเมืองภายใต้กรอบของกฎหมายในระดับค่อนข้างสูง แม้ว่าในส่วน of นักศึกษา หลักสูตร วปอ. จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มของผู้ชุมนุมประท้วงก็ตาม เพราะเกรงว่าจะก่อให้เกิดความวุ่นวาย อันเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ หากพิจารณาการกล่อมเกลาจากรสถาบันการศึกษาของนายทหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็น นักศึกษาหลักสูตร วปอ. ค่อนข้างเป็นนักอนุรักษ์ ย่อมไม่ปล่อยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงทำให้ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษา หลักสูตร วปอ. อยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 5.6). อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา ทัศนคติด้านเสรีภาพ ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเห็นว่า ควรให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง สามารถใช้เสรีภาพของตน ในฐานะปัจเจกชนในการไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิ เลือกตั้งได้ และ เมื่อได้พิจารณาถึงภาพรวมแล้ว ทัศนคติทางการเมืองด้าน เสรีภาพของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร มีแนวโน้มส่งเสริมเสรีภาพในระดับค่อนข้าง สูง และขณะเดียวกันในเชิงเปรียบเทียบแล้ว นักศึกษาหลักสูตร ปรอ. มีทัศนคติ ด้านเสรีภาพในทางการเมืองในระดับที่สูงกว่า

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตร วปอ. และ ปรอ. มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตยและในเชิงเปรียบเทียบ

แล้ว นักศึกษาหลักสูตร ปรอ. มีทัศนคติทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยมากกว่า นักศึกษาหลักสูตร วปอ. เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนหนึ่งมาจากการอบรมกลุ่มเถา ในระดับการศึกษาและสถานที่ประกอบอาชีพ เพราะนักศึกษาหลักสูตร วปอ. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการโดยเฉพาะเป็นนายทหารระดับสูงย่อมมีประสบการณ์ การศึกษาการเรียนรู้ในสายทหารจึงทำให้นักศึกษา วปอ. มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับที่ค่อนข้างต่ำกว่า ในขณะที่นักศึกษาหลักสูตร ปรอ. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับราชการพลเรือนและภาคเอกชน ทำให้การกล่อมเกลากว้างสังคม สถาบันการศึกษา ต่างกัน โดยเฉพาะแนวคิด อนุรักษนิยม จะต่ำกว่านักศึกษหลักสูตร วปอ. ที่เป็นทหารส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในภาพรวมแล้ว นักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมือง ที่ส่งเสริมการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ในสถานการณ์ปัจจุบัน และ กลุ่มพลังสังคมต่าง ๆ มีความหลากหลายมากขึ้นจึงทำให้ทัศนคติทางการเมืองต้องปรับเปลี่ยนยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้เอื้อต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัย ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษา ทั้งสองหลักสูตร กล่าวคือ การศึกษาตามหลักสูตรของ วปอ. และ ปรอ. จะเกิดประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านการอบรม กลุ่มเถาทางการเมือง เนื่องจากนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ ซึ่งจะได้รับการถ่ายทอด หรือ การกล่อมเกลากว้างจากสถาบันการศึกษา ทั้งในระดับ โรงเรียน วิทยาลัย สถาบันอบรมทางวิชาการ และ/หรือ การทำงาน ทำให้ข้าราชการส่วนใหญ่ โดยเฉพาะข้าราชการทหาร

และตำรวจ ที่ได้รับการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยม แต่กระนั้นก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ สuggest ได้ว่าเมื่อข้าราชการเหล่านี้ได้เข้ารับการศึกษานในหลักสูตรของสถาบันวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรแล้ว จะพบว่านักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของตนให้มีทัศนคติแบบเสรีนิยมสูงขึ้น ซึ่งถ้าได้พิจารณาจากภูมิหลังของข้าราชการตั้งแต่อดีตเป็นต้นมานั้น จะมีทัศนคติในเชิงอำนาจนิยม และได้รับการถ่ายทอดในด้าน ความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยม ทัศนคติต่อบุคคลในสังคมตามระบบอุปถัมภ์ ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สามารถเข้าใจบทบาทและสถานภาพของตนในทางการเมือง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง ของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร ให้มีความคิดเป็นเสรีนิยมมากยิ่งขึ้นแล้ว ควรเพิ่มเติมเนื้อหาของหลักสูตรในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การร่วมกิจกรรมทางการเมือง การร่วมกิจกรรมทางสังคม ฯลฯ
2. ควรให้ช่วงเวลาของการถกแถลงหรือที่เรียกว่า การแก้ปัญหาเป็น คณะกรรมการ เพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาทั้งสองหลักสูตร สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยวิธีการดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งถือว่าเป็นการ วิชาภคษ์วิจารณ์ประเด็นต่าง ๆ ในเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อให้เกิดทัศนะ ที่หลากหลาย และเกิดการยอมรับร่วมกัน อันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาให้มี โลกทัศน์ที่กว้างขวาง
3. การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทั้งสองหลักสูตร ถือว่า เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการก่อมเกลางทางการเมือง อันเนื่องมาจาก การได้รับรู้ความเป็นไป ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในสังคมของประเทศต่าง ๆ ที่ใช้รูปแบบการปกครองตามแบบประชาธิปไตย

อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิดที่เกิดจากการรับรู้ในตัวแบบอย่างที่เป็นจริง โดยจะสามารถนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสังคมไทย ที่มีการปกครองตามแบบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญและกำรขยายระยะเวลาในการศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ ทั้งสถาบันทางเศรษฐกิจและสถาบันทางสังคม ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน ให้มากยิ่งขึ้น

4. ควรจัดให้มีการเสริมสร้างประชาธิปไตยร่วมกัน ระหว่างนักศึกษา ทั้งสองหลักสูตร ทั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา หลักสูตร วปอ. และ หลักสูตร ปรอ. โดยจัดให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ การดำเนินกิจกรรมในโครงการพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมร่วมกันดังกล่าว นักศึกษาจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็น การปรับความคิดให้สอดคล้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการปกครองประเทศ เนื่องจากนักศึกษา วปอ. และ ปรอ. ส่วนใหญ่ ประกอบด้วยผู้นำและผู้บริหารระดับสูง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาภาครัฐและเอกชน จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยและสังคมไทย

กิจกรรมดังกล่าว ควรจะสามารถใช้เป็นแบบอย่าง (model action) ที่ได้ผลเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นแรงบันดาลใจที่ก่อให้เกิด "ทัศนคติ" ที่ดีระหว่างกัน เพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมืองและสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับสังคมส่วนรวม กิจกรรมเช่นนี้ควรจะทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมของ สังคม เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ ในระบอบประชาธิปไตย

5. การแทรกแซงทางการเมือง ของทหารในระบบการเมืองไทย นั้น ปัจจุบันมีแนวโน้มลดระดับลง เป็นเพียงบทบาทในฐานะนักไกล่เกลี่ยเท่านั้นเพราะสภาพแวดล้อมหรือบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม แปรเปลี่ยนไปสู่ระบบพหุสังคมมากขึ้น ทำให้สังคมประกอบด้วยกลุ่มพลังอาชีพอันหลากหลาย ทำให้

ทหารไม่ใช่กลุ่มพลังหลัก ที่สามารถกดดันอำนาจรัฐได้เพียงกลุ่มเดียวเหมือนในอดีต จึงส่งผลให้ทหารต้องปรับบทบาทของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

6. ในปัจจุบันสังคมไทย ได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามกระแสโลก ที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ (globalization) ส่งผลให้นักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศและทรัพยากรทางการเมือง เป็นกลไกในการต่อรองทางการเมืองท่ามกลางกลุ่มพลังทางการเมืองในสังคมไทย ซึ่งทำให้นักธุรกิจและชนชั้นกลางเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ประกอบอาชีพธุรกิจ เข้ามาศึกษาหลักสูตรปรอ. เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติทั้งในด้านการบริหาร และการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ศึกษาที่ประกอบอาชีพ นักบริหาร นักธุรกิจในภาคเอกชน จะมีทัศนคติในเชิงเสรีนิยม และเมื่อเข้ามาศึกษาหลักสูตรปรอ. จะก่อให้เกิดความหลากหลายในการแสดงทัศนะร่วมกับนักศึกษาที่มาจากภาครัฐ ทั้งนี้จะเป็นการขยายความคิดที่เป็นเสรีนิยม แก่ นักศึกษา ปรอ. ซึ่งค่อนข้างที่จะมีทัศนคติเป็นอำนาจนิยมปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย